

Jaar1584

Voor dit jaar beschikken we niet over de kroniek van Augustyn van Hermelghem – hij stopt op het 'einde van het jaar 1583 en herneemt pas zijn kroniek in 1587

Michiel Foret

Michiel Foret schrijft over het leger van de Malcontenten:

Daarna trokken sy van Dixmude naer Yper. Het leger lag daer vooren van oest 1583 tot Paesschen 1584, eer sy wilden overkomen, en kwamen ten lesten over van armoede, by accoord. Daer was zulk een armoede binnen Yper, dat sy al het peerdevleesch dat zy krygen konden, aten.

Daer was zulk eene groote benauwheyd van spyse, dat eene katte gold eenen gulden. En daer naer Brugge, gent, Antwerpen en Brussel en wonnense al in korten tyd.

Alexander Farnese

Nadat Yper gewonnen was, te meye 1584, zoo begonnen de landslieden wat t'huys te komen op sommige prochien en dorpen, zoo dat van 20 prochien, synde al op eene prochie, nog niet eene halve bewoond en was; want als d'oorloge gedaen was, ten jaere 1584, den hondersten mensch en leefde niet meer, die ten jaere te vooren nog leefde, zoo was 't volk vermoord en van armoede en honger gestorven; want voor de poorten van Yper waren kinderen die malkanderen aten, 't welk waren landlieden kinderen, ryke van goed en hadden binnen Yper goed genoeg om hun by te leven, maer d'Yperlingen stakense uyt de stad, zoo 2 à 300 op eenen

nagt en lietense vergaen by duyzenden.

Som waren vermoord van de Waelen van het leger, som van de peste, zoo datter in en ontrent de steden zooveel stierven, dat het onsommeerlyk was en den meesten deel onbegraeven waeren van de honden opgeëten, 't welk zulk een jammer om zien en hooren was, dat het scheen dat de wereld verging.

Pauwel Heindericx *schrijft over deze periode:*

Terwijl den dat 't Spaensche leger Nieupoor ende Dixmuyde belegerde, midtsgaders in den tijdt der voornoemde omsingeling van Ypre, liepen de soldaten van 't selve in groote benden de Caselrie van Veurne af, ende rantsoeneerden alle de lantsliden die sy conden krijgen.

Het is noyt gehoort geweest op welcke tyrannelicke wijze het arm lantsvolck b eahndelt wiert; moorderien ende vrouwen-vercrachtingen waren dan gemeen: de Truken noch Barbaren en soudon met de christenen niet erger connen leven als die krijgslieden leefden met de arme Veurnambachters. Die onmeschelicke handelwijze hadde voor gevolgh, datter hem niemant meer op de gansche casselrie en durfde betrouwen.

Tot nu warende aldaer noch vele prochien bewoont, maer alsdan verliet al het volck datter gebleven was, hunlieder woonsten, ende gingen naer andere landen ofte in besloten steden sich vestigen, alwaer ze van ongenoecht, hertsweer ende der peste grootendeels stierven. Noy en is het gehoort dat de schoonste ende vruchtbaerste Casselrie van Vlaenderen soo onbevolckt is geweest!

7 april 1584 - Het einde van het beleg van Ieper –

Op de 7de april 1584 werd de overgave van de stad Ieper, te Doornik getekend.

Op de 9de april weren effectief de poorten weer geopend en kwam zo in handen van Alexander Farnese.

F. Van de Putte schrijft daarover (Werken – 3° serie nr. 10 maetschappy der Vlaemsche bibliophielen):

De voorwaerden dezer overgave waren redelijk voordeelich aen de belegerden; er was besproken dat de vremde soldaten de stad mochten uittrekken met hunne wapens en de inlandsche met hunne zweerden;

dat de stad zou betalen honderd duizend guldens;

dat vier der byzonderste burgers zouden als gyzelaers gesteld worden in handen van den hertog (zy werden naderhand afgekocht voor twintig duizend guldens);

dat de stad hare voorrechten zou behouden, maer de oefening der hervormde godsdienst moest eindigen;

dat de bevelhebber Marquette, met twee zyner kapiteinen, krijgsgevangen zouden blyven, om later afgekocht of uitgewisseld te worden, mits den eed doende de wapens gedurende zes maenden na hunne slaking, tegen den koning niet meer te dragen.

Den 12n april verlieten de staten-soldaten de stad, en denzelven dag, 's namiddags ten twee uren, trok Antoon Grenet, heer van Werpe, de poorten binnen met vier regimenten Italiaensche soldaten in dienst van Spanje.

's Anderendaegs deed de prins van Parma zyne zegevierende intrede; hy stelde de magistraten af, die de nieuwe godsdienst waren aengekleefd.

Aldus eindigde dit vermaerd beleg van Yperen, dat mag aenzien worden als het voortteeken der overgave van de andere steden.

Antonius van Grenet, zo leren we uit Wikipedia werd geboren rond 1560. Hij overleed op de 20ste september 1619 te Saint-Omer. Hij was heer van Werp dat in de omgeving van Sint Omaars ligt, van Pitgam en van Dainville. Hij werd in 1583 groot-baljuw van Kortrijk . als commandant van het Kortrijkse garnizoen, voerde hij tevens het bevel over enkele Italiaanse compagniën waarmee hij Ieper veroverde.

Heindericx schrijft daarover:

De stadt Ypre, naer eene blockeeringe van ontrent seven maenden onderstaen te hebben, sonder eenigen bystandt te heben connen ontfanghen, wiert op den 9° april 1584 overgegeven. De Bruggelingen ende die vanden Vrijen, jegens de generale staten seer ontevreden zijnde, versoenden hun met de spaensche croone, **op den 25ste mey** daer op volgende, ende die van

Gent stelden zich oock weder onder de gehoorsaemheyt des conincx op den **17de september** van 't selve jaer. ...

Daer waren alsdan vele prochien vander ceure, waer datter noch niet eenen mensch en woonde, te weten: Ramscappelle, St. Jooris, Pervyse, Avevappelle, Casekinskercke, Stuyvekinskercke, Valravenkinderenkercke, Rellemscappelle, Zoutenaye, **Haringhe, Proven, Stavel, Crombeecke, Oostvleteren, Westvleteren**, Reninghe, Ghyverinckhove, midtsgaders een aental andere daer seer weynich volck woonde;

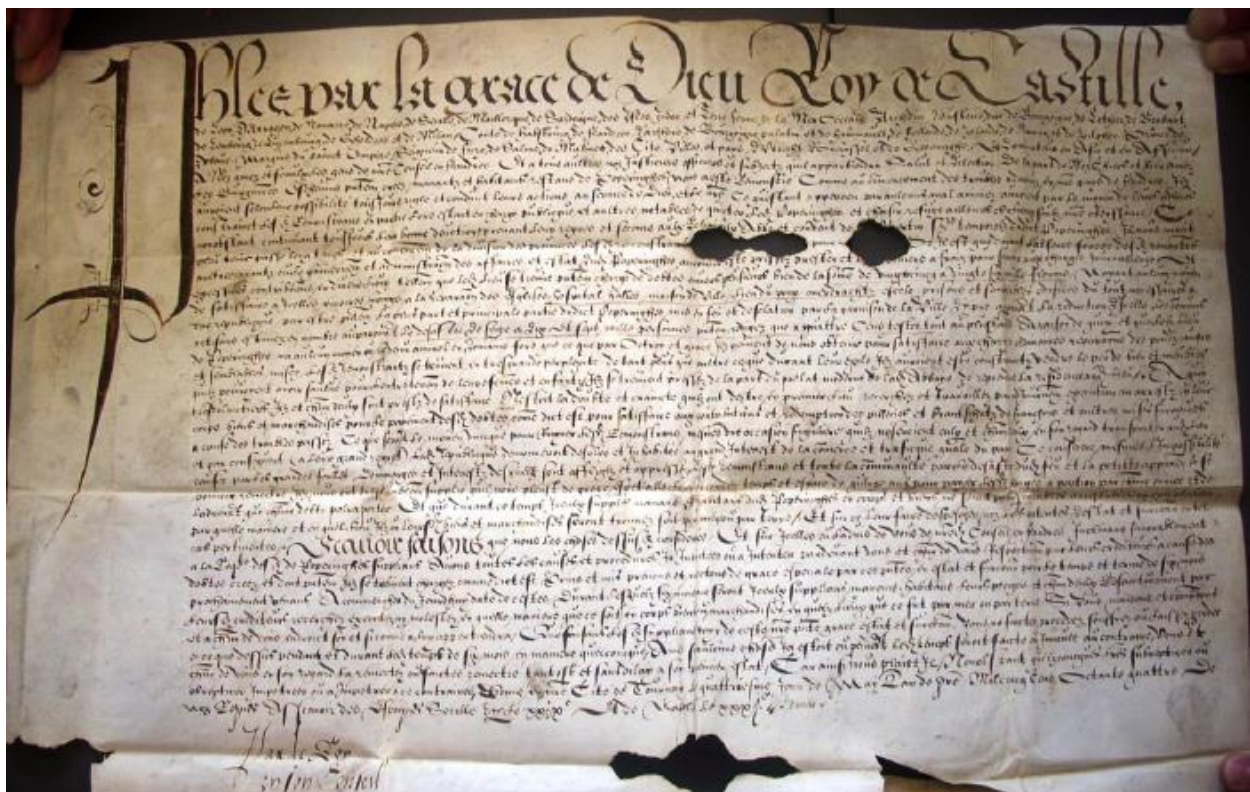
Onder die cleene bevolkinge bleef de peste, die sedert eenigen tijdt sich alomme verbreyt hadt, noch onder hun heersch'en, ende die geessel sleepte menige menschen ten grave.

Buyten de plagen, waer mede de Veurnambachters gequollen waren, hadden sy noch dagelicx de slechte handelinghe vande soldaten uut de omliggende garnisoenen te onderstaen. Dese quamen soodanich rooven ende stelen, dat sy bynae niets in hunlieder huysen conden behouden. Bovendien was de Casselrie vol vrijbuyters ende straetschenders, de welcke alle de lieden gevangen namen ende in de bosschen leydden, alwaer dat ze die pijnichden ende rantsoeneerden.

14 mei 1584 - Het herstel van Poperinge – **Octrooi van Philippe** -

Ook te Poperinge moest men gaan denken aan een herstel van de stad. Op de 14de mei 1584 werd er een belangrijke akte ontvangen van Philippe, de koning van Spanje.

14 mei 1584 – Reparatie van Poperinge - **SAP A47**

Uit 'Notice historique sur la ville de Poperinge **door** Jean-Jacques Altmeyer - Gent - 1840

Philippe, par la grace de Dieu, roy de Castille, de Leon, dAragon, de Navarre, etc...

A noz amez et feaulx, les gens de notre conseil en Flandre et a tous aultres, nos justiciers, officiers et subjects quil appartiendra, salut et dilection
De la part de noz chiers et bien aimez, les burgmaitres et eschevins, presentent creez manantz et habitans restant de **Poperinghe**
Nous esté, remonstré comme au commencement des troubles advenir en notre pays de Flandres,
ilz auroient selon leurs possibilité tous jours reglé et conduit leurs actione au fermee de Dieu, et le notre
ce questant apperceu par aulcuns mal animer,
auroient par le moyen de leurs adheres constraint lesdits remonstrans en partie
lors estant en charge publique et aultres notables
de quicter ledit Poperinghe et choisir refuge ailleurs et luer soubz notre obeyssant
nonobstant continuant tousjours leur bonne devotion en prenant leur regres et secoure aux religieux abbé et convent de Saint Bertin, sieur temporel dudict Poperinghe
il nous auroit pleu tenir passe longtemps et au commencement de la division des provinces lesdicts remonstrans – *gat in het papier* – pour – *gat in het papier* –

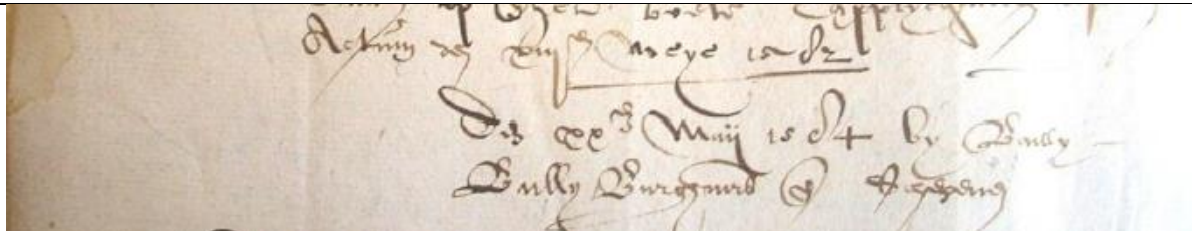
Il est que durant l’absenct forcée desdicts remonstrans aultres ayantz eu le gouvernement et administracion des affaires et estat dudict Poperinghe aurois esté presser prester et – *gat in het papier* – a fraiz pour furnir aux charges journalières et exexives contribuonne et divers lieuw tellement que ledict lieu se trouve presentement cargé de debtes envers plusieurs bien de la somme de vintcinq a vingt six mille florins, nayant aulcun moyen de satisfaiere a icelles encores manqué à la reparacion des exglises, hospital, halles, maison de ville, lieu du poix, overdrachtz, escole, prisone et semblables édifices du tout necessaires à une republicque par estre present la plus part et principale partie dudict Popertinghe mis en feu et desolation par la garnison de la ville d’Ypre au paravant la reduction d’icelle les communs artisans estimez en nombre auparavant le desastre de seize a dix et sept mille personnes presentement regier que a quatre cens estes tout au plushaut a raison de quoy et que ledict leiu de Poperinghe, na aulcun moyen au revenu anuel en domaine fors que ce que par ocotry et grace ils peuvent de nous obtenir pour satisfaire aux charges ordinaire reparacion des pondz, cauchie, et semblables mises lesdicts remonstrants se tenuetn en tres grande perplexite de tant plus que oultre ce que durant leur exile ilz auroient esté constraintz vendre le peu de bien et meubles quilz pouroyent avoir saulver pour l’entretement de leurs femmes et enfants
Ils se troucent presser de la part du prelat moderne de ladict abbaye de reprendre la residence audict lieu a quoy tres voluntiers ilz et chaque deulx sont prestz de satisfaire mestoit la double et craincte quilz ont destre en premier lieu rechercher et travailler par adjournement execution ou arrester en leur corpe, lieu et marchandise pour le payement desdicts debtes comme dict est pour satisfaire aux contributions et redemption des pilleries et brantschatz des Francois et aultres mises surevenues à cause des troubles passez, ce que seroit le moyen unicque pour ruyner lesdicts remonstrans mesmes, une occasion singulière quelz moseroient eulx et cacqun d’eulx en son regard transporter audict leu
et par consequent (à lerus grand regret) ladict republicque denomeroit desoler et inhabitee au grand interest de la commerce et traficque general du pays ce considere mesmes l’impossibilité causer par les grandes foulles dommagee et interests des quels sont affiger et oppresser lesdicts remonstrans et toute la communauté par le desastre dudcit feu et la petite apparens de ce pourvoir remetre
ils nous ont reës humblement supplié, quil nous pleust, de grace espetialle leur accorder temps et espace de quinze ans pour payer lesdicts charges a portion par chaque annee et de l’advenant que chaque debts polra porter

et qu'e durant ce temps iceuls supplemans, manans et habitans dudcit Poerpinghe en corpe et biens ne soient pour suyables, arrestables ny eexecutables par quelle manière et en quel lieu ils ont leurs biens et marchandises seront trouver, soit par mer, ou par terre, et sur ce leur faire despescher noz lettres patentes destat et surceon en tel cas pertinentes SCAVOIR FAISONS que none les choses dessus considerier et sur icelles eu l'advis de vous de notredict conseil en Flandres, inclinaire favorablement à la requeste desdict de Poperinghe, supplians avons toutes les causes et procedures es intentees ou d'intenter pardevant vous et chacun de vous respectivement par leurs crediteurs à cause des debtes creez et ont presentement ilz se trouvent charger comme dict est, prins et mis, prenons et mectons de grace espaciale par reputer en estat et surceon pour le temps et terme de six mois, prochainement venants a commencher du jourdhuy date de cester, durant lesquelz six mois ne seront iceulx supplians, manans, habitans leurs pleger et chacun d'eulx respectivement par leus crediteurs rechercher, exenter ny molester en quelle manière que ce sort en corps, marchandises en quelz lieux ce fut par biens, ou mer, ou par terre, si nous mandons et commandons ete a chacun d vous en droict soy et si comme a luy appertiendra que faisans lesdict supplians joyr de ceste notre presente grace, estat et surceon vous ne faictes proceder, souffrez ou laisser perdes en ce que dessus pendant et durant ledict temps de six mois en moindre quelconque avez si aucune chose, ja, estoit ou pendoit ledict temps seront faicte ou innové au contraire, vous et chacun de vous, en son regard la remetrer ou faictes remetre, tantost et sans dilay, a son premier estat car ainsi, nous plaist ils nonobstant quilz concques lettres subreptices ou obreptices, impetrees ou a impetrer a ce contraires comme en notre cité de Tournay, le quatrièsme jour de may l'an de grace mil cinq cens octante quatre de nos regnes asscavoir des Espagnes, Seville, etc. le xxix de et de Naples le xxxi^o - Pamele par le roy en son conseil
S. de Grimaldi

*Op de 19de mei 1584 kwam de pastoor **Jacob Meerschaert** van de Sint Bertinusparochie, na vijf jaar ballingschap terug naar zijn parochie. En we hadden hier in Poperinge ondertussen enkele pestjaren.*

Omzeggens de eerste regelingen die men weer op punt stelt, zijn de imposten op het bier, om zodoende weer een stadsinkomen te hebben.

20 mei 1584 – Brouwers en biljet - Resoluties B

We zien dat er tussen de 13de mei 1582 en de 20ste mei 1584 er geen vergadering van de wet geweest is. Het eerste besluit luidt:

Ter verghaderinghe van schepenen ende raden es ghestatueert ende gheordonneert, alle **brauwers ende brauweghen**, wie die zyn, dat zy zullen commen moghen voor den noene voor schepenen ende aldaer **eedt** doen, dat zy van nu voorts gheen bier en zullen laeten vutvoeren –

zy en zullen alvooren hebben billiet vande thresorier in haerlieden huus, op peyne ende boete van een hondert keyzers ghuldens, ten proffycyte; een derde voor de heere, een derde den anbryngher ende een derde den ghemeen aermen ende drie maenden verboden huerlieden ambacht

Noch oock de zelve brauwers gheen bier te moghen vercoopen in vannen op ghelycke boete tappeychieren als boven

Actum den xijde meye 1582

Den xxste mey 1584 by bailly, burghmeesters ende schepenen

21 mei 1584 – Op orde - Resoluties B

Men last ende beveelt een yghelick van wegghen den heere ende wet, alle de ghonnen die hebben ofte weten eenighe ghoedyngghen ofte juweelen van de kerken ende gheestelicke personen deser stede,

die bryngghen ten voorschynne anden pasteur van Ste. Bertins ofte an die vander wet – verbiedende wel sterckelick dat niemant wie dat zy, hem en vervoordere te injurieren ofte vervlecken met woorden ofte daet, gheck, spyt ofte spot, eenighe persoonen vander catholicque religie in kerckendienst ende andersins,

hoe dat zy, op pene van arbitraire correctie als beroorders vande ghemeene ruste

Item zal niemant, wie hy zy, hem en vervoorderen an te tasten,

nemen nochte wech te dragghen vut anderen huusen ende hoven

eenighe ghoedyngghen hem niet toebehoorende als meublen, cathelen, houdwerck, iserwerck,

hommelpertsen, groene ofte drooghe, fruit, **stekebeyers**, ende derghelicke ghoeden op ghelycke correctie als van diefte ter discretie van de wet.

Item dat nyemand en bestae in te doen ende venten eenighe **wynen ende bieren**, zonder alvooren te gheven contentement den thresorier ende haelen billetten –

verbiedende voortdan een yghelick **herberghe te houden**, ofte bier te venten buuten

consente vanden bailly ende wet ende zonder alvooren daertoe gheauthoriseert te zyne,

op ghelycke correctie ende de boete van drie ponden parisis, te betaelen den officier, stede

ende anbrynghere, elck een derde ende voorts op den verbeurte vanden dranck ende verbodt van meer te tappen.

Item dat van nu voortan niemant en bestae te **tappen ofte vercoopen eenighe wynen** ofte bieren eer anderstont die byden wet **ghewarrandeert** ende ghestelt zullen wesen ten zekeren pryse, op de voorseide boete van iij pond parisis, verbuerte van de dranck ende verbodt van tappen ende herberghe

Verbiedende de wynen ende bieren ten hooghere pryse te vercoopen dan die ghestelt werden op ghelycke boete ende verbeurte

Item dat een yghelick zuuvere ende weere alle **vulicheyd ende mes** van voor zijne woonstede ende erfve met alder diligentie, emmers zoe haest alst moghelick wert, op pene van ghedaen tzyne ten costen vande ghonne in ghebreke bevyndende

Item datmen voortdan alle **coorne ende graen** zal bryngghen ende venten ter **Ouder Maerct**

naer oude coustume ende aldaer svrydaechs zal houden maerct van allen ghoeden als van

allen tyden, laetende op andere daeghen houden marct van zuuvele, fruit ende andere waeren ter plaetse vande **Nyewe Maerct**, zoo men ghecousumeert es van doene.

Item dat alle insetene vermaent **ter waecke** hemlieden zullen vinden in tyden ende wylen voor het verlaeten vande wachtschelle, diemen voordan zal luuden ter marct ghestoffeert met ghoede ende sufficssante waepene,

op de boete van x schele partisis telcker reyse van ghebreke ende den nacht achterblyvende zal boeten iij pond parisis, behouens legitime excusie te vooren te doene, zal oock een andere in zyne plaetse ghestelt wesen tzyenen coste.

Item zoo wanneer eenighe **beroerte van gheboufte** zal comen op de stede ende datmen de voorseide wachtschelle zal cloppen op een boord, zullen alle insetene daertoe ghequalifiert, hemlieden vinden met ghoet gheweere ter assistentie van justitie ende vander wacht omme ghezaemdelick tgheboufte te wederstaene ende de stede met tghemeente te bewaren ende behouden in ruste.

Item dat gheene herberghiers, taverniers ofte tappers hemlieden en vervoorderen te stellen volck ende laeten dryncken thuerlieden huussen - wie dat zy – op **zondaeghen** ende andere **heylichdaghen** t'voornoens noch oock t'achternuens inden dienst op de boete van vj pond parisis ten laste vande weerd ende drie ponden parisis ten laste van elcke ghezette persooene te bedeele als van ouden tyden

Actum als boven ende ghepubliceert ter halle den xxjste mey 1584

Op 25 mei geeft Brugge zich over en op 17 september stelde zich Gent ook weder onder de gehoorzaamheid van de koning.

De halve statendaalder, nu ook te Brugge niet meer geldig.

6 juni 1584 – De catheylen uit de Onze Lieve Vrouwekerk - Resoluties B

Gheordonneert by den heere ende wet deser stede, dat zoo wie eenighe catheylen begheerte te lichten vut de

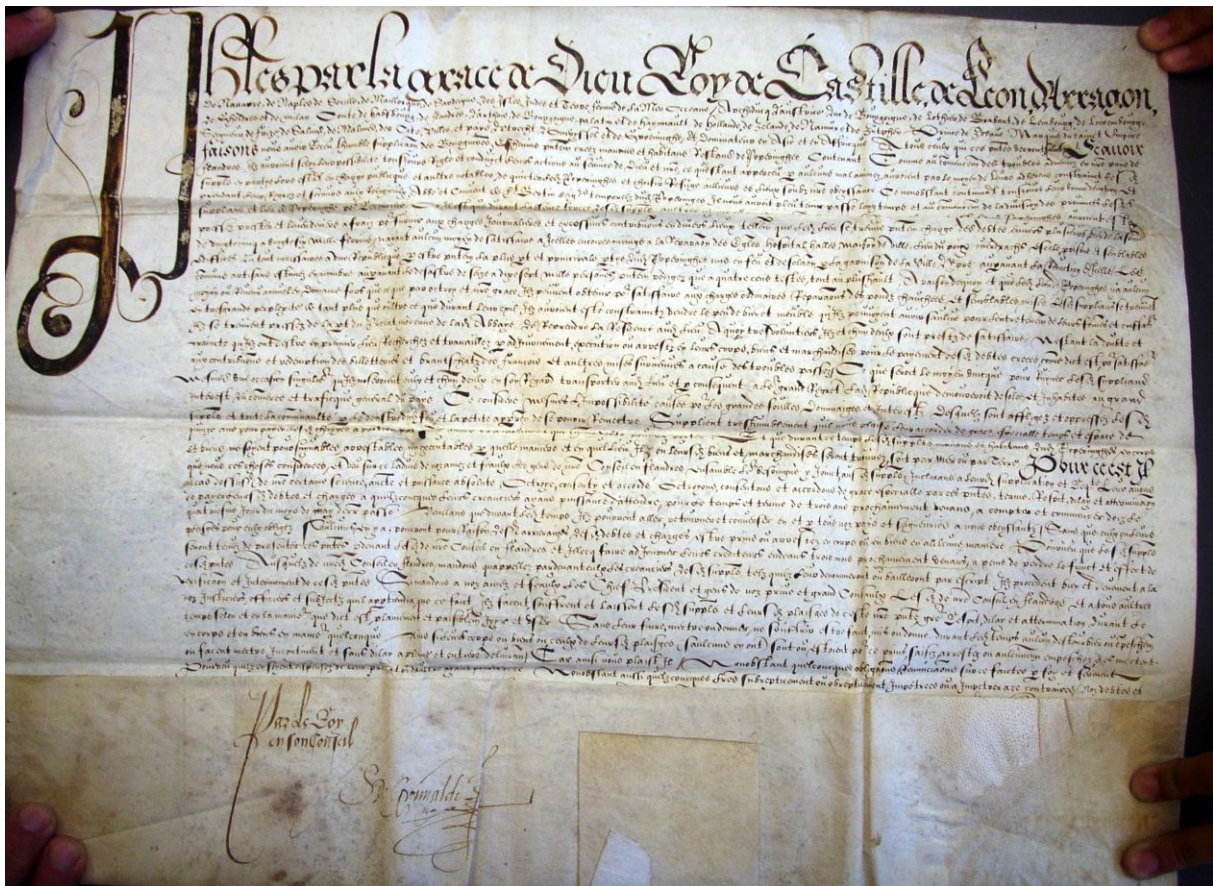
kercke van Onse Vrouwen hemlieden toebehoorende, zullen hemlieden adresseren an **Cornelis van Bethleem ende Antheonis Winnebroodt** midts alvooren doende blycken dat de catheilen hemlieden toebehooren, ofte anderssins by affirmatie van eede by welcken middele ende anders gheene zullen een yeghelick volghen huerlieden catheilen,

welcke catheilen zullen byde voornoemde mannen ghemaect ende opgheteeckent worden – verbiedende een yeghelick anderssins vute voorseide kercke eenigh goet te lichten op correctie van onghehoirsamheyt ende ontrauwe ter discretie vander wet, ende es hiertoe ghestelt huere ende stont daghelicx van ix hueren tot den xi hueren

Ghepubliceert den vjste juny 1584

Op de 10de juni overlijdt Frans van Anjou, wat ook het einde betekent van de Franse steun voor de opstand in de Nederlanden.

3 juli 1584 – Het recht op non-arrestatie voor Poperinge van Filips, koning van Spanje – SAP A48

Gezien de schulden vande stad en de onmogelijkheid om deze te betalen, verkrijgt de stad Van Filips, koning van Spanje, het recht van non-arrestatie van haar poorters in verband met hun schulden en dit voor een periode van drie jaar, ingaande op de 4de mei 1584. De stad is verplicht haar schuldeisers binnen de drie maanden voor de Raad van Vlaanderen te dagen om hen op de hoogte van dit voorrecht te brengen op straf van verval.

De oorlog gaat verder rond Antwerpen – Adriaen Van Meerbeeck

Fort Liefkenshoek

Op den derden dach van lulius sont den hertoge van Parma den colonnel Mondragon met yf duysent mannen en thien stucken geschuts om te beleggen de schanssen van Lillo ende Liefkenshoek tegen over malcanderen liggende. De Marquis van Roubais, beleide Liefkens Hoeck, welcke schansse noch niet volmaect en wasende na dat hy daer 300 scheuten opgeschoten hadde, heeft hy

de selve doen bestormen. Maer hy wiert inden eersten storm cloeckelijcken van die van binnen afgeslaghen. Maer hebben daer na doen brengen sommighe waghens hoy ende stroy ende dat inden brande doen steken heeft soo gheoornten roock ghemaect dat die van binnen op de wallen niet en conden lbyven – ende de schansse alsoo inghenomen en wiert met ghewelt, inde welcke dootgheslaghen wierden alle de gene diemen inde wapenen vodnt ende onder andere veel Anterpenaers, die gecomen waren om de schansse te bewaren.

Mondragon hadde hierentusschen sijn geschut gpelant voor de schansse van Lillo, in de welcke die van Antwerpen geshonden hebben het vendel vande jonge gesellen ende 100 van hunne guldebroeders, maer hebbende daer op geschoten 500 scheuten, ende gemeckt eene goede openinge – dede hy gereetschap amken om die te beloopn.

Twelcke die van binnen merckende hebben gemaect eene mijne om die te doen springen als den coninckx volck daer op soude comen, ende sy te rugge getrcoken waren, maer alsoo, 't vier daer te haest in gesteken wiert – zijn sy ghevallen inden put die sy voor andere gegraven hadden, ende een deel van hun volck is inde locht gevlogen ende de selve en heeft des coninckx volc niet ghehindert, maer sy hebben 't selve met het geschut van daer geweert.

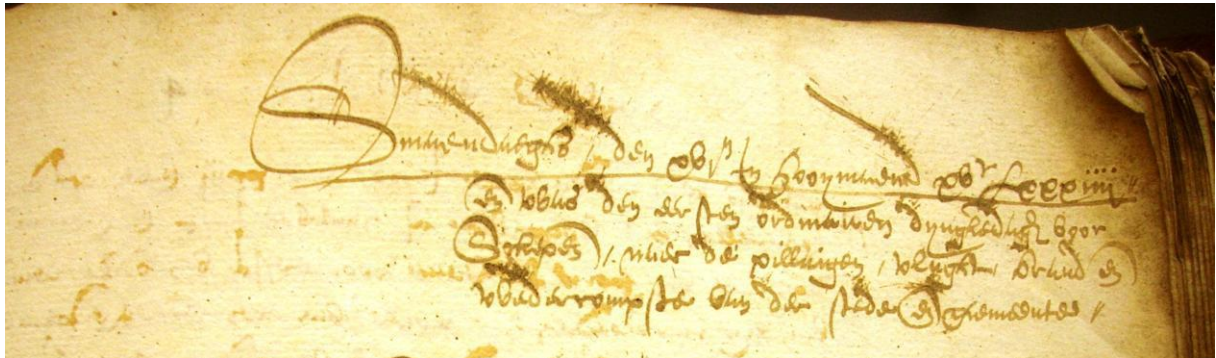
Mondragon siende dat hy die van binnen niet en conde benemen, wat nerertischeyt hy dede, de schipvaert ende den bystant die hen van Antwerpen wuam, dede tegen over by de schansse van Liefkenshoeck stellen eenige stucken geschuts op den cant van 't water pas te schieten maer ten hlop niet, want sy en lieten daerom niet daer uyt ende in te varen. 't Welck den Pince van Parma& bemerckende – dede hy sommighe schanssen maken ontrent Lillo ls op den Couwensteynschen dijck, op Oorham ende elders, die hy met sodlaten besettde ende stelde geheschut, om te schieten na de schepen die daar voorby vaeren.

10 juli 1584 - De moord in de Prinsenhof te Delft

Op 10 juli 1584 diende Gerards zich rond het middaguur aan bij de Prinsenhof in Delft, met de mededeling dat hij Willem van Oranje wilde spreken. Nadat Willem van Oranje zijn middagmaaltijd had gegeten en met zijn tafelgenoten de eetzaal verliet, was het moment daar. Gerards schoot de prins van dichtbij in zijn borst en zij. Van Oranje zakte direct in elkaar en overleed ter plaatse. De moordenaar pakte direct te benen en vluchtte de Prinsenhof uit, achtervolgd door soldaten en bedienden. Maar helaas: nog voordat hij de stad kon verlaten werd hij in de kraag gevat en gearresteerd.
Maar terug naar Poperinghe...

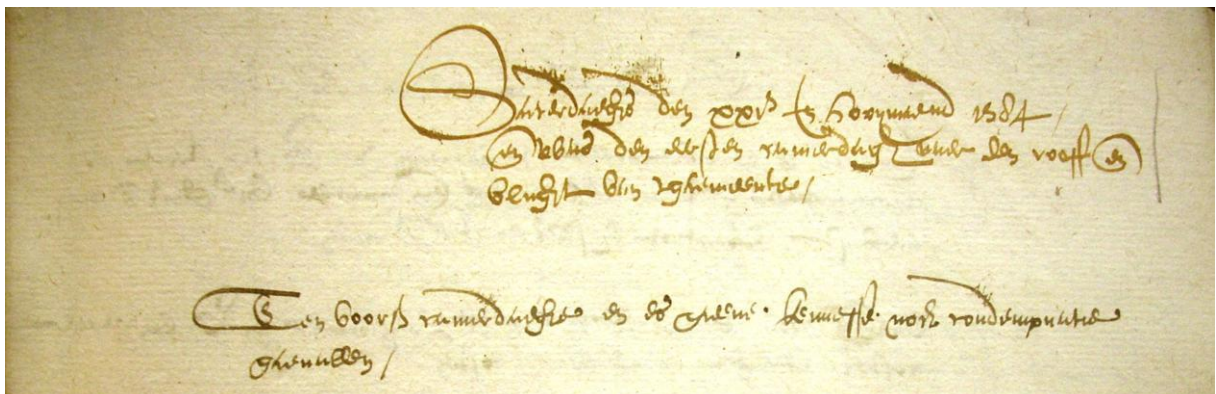
16 juli 1584 – De eerste dinghedag - SAP 331

Smaendaeghs den xvj in hooymaend xvc lxxxiiij ende was den eersten ordinaieren dinghedach voor ...penninghen naer de pillaignen, vlucht, brand ende wedercompste vander stede ende gemeente.

21 juli 1584 – De eerste vergadering vande rechtbank - SAP 244

Saterdaghs den xxiste in hooymaend
 Ende was den eersten camerdagh naer den roof ende vlucht van tghemeente
 Ten voorseide camerdagh en es gheene kennesse noch condempnatie ghefallen

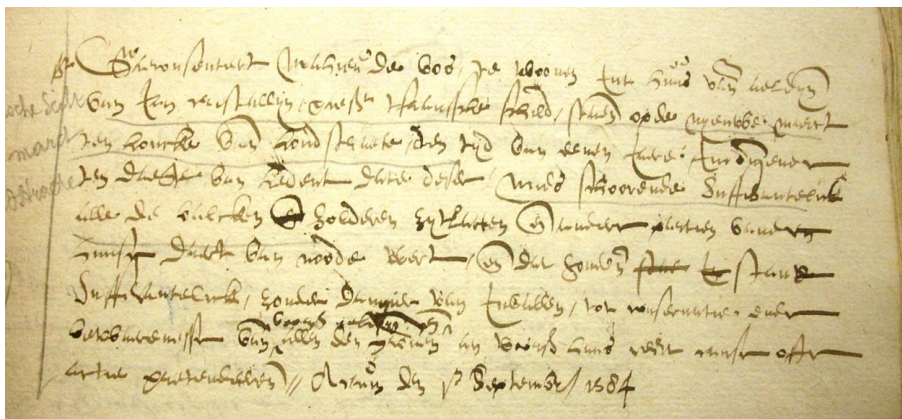
21 juli 1584 – De penningen van Matton - SAP 331

Gabriel van Thune als vooghd van de kinderen van Anthoon Matton
 es gheauthoriseert te lichten vut handen vande vooghd van Ypere,
 of van andere daert van noode wert,

zulcke pennynghen als toehooren de voorseide weezen, zulcke pennynghen de voorseide wijlen **Anthoon Matton** in syne levenen ghelaeten heeft in bewaerenesse binnen der voornoemde stede van Ypere, mids by den voornoemde Gabriel danaff brynghende ghoed bewys ende bescheet ende de voorseide pennynghen, suffisantelick verzeckerende ende opbrynghende te weezeboucke, zoot behouft ende naer coustume deser stede.

9 augustus 1584 – 't Fransche schild op de Nieuwe Markt – Hondstraat - SAP 244

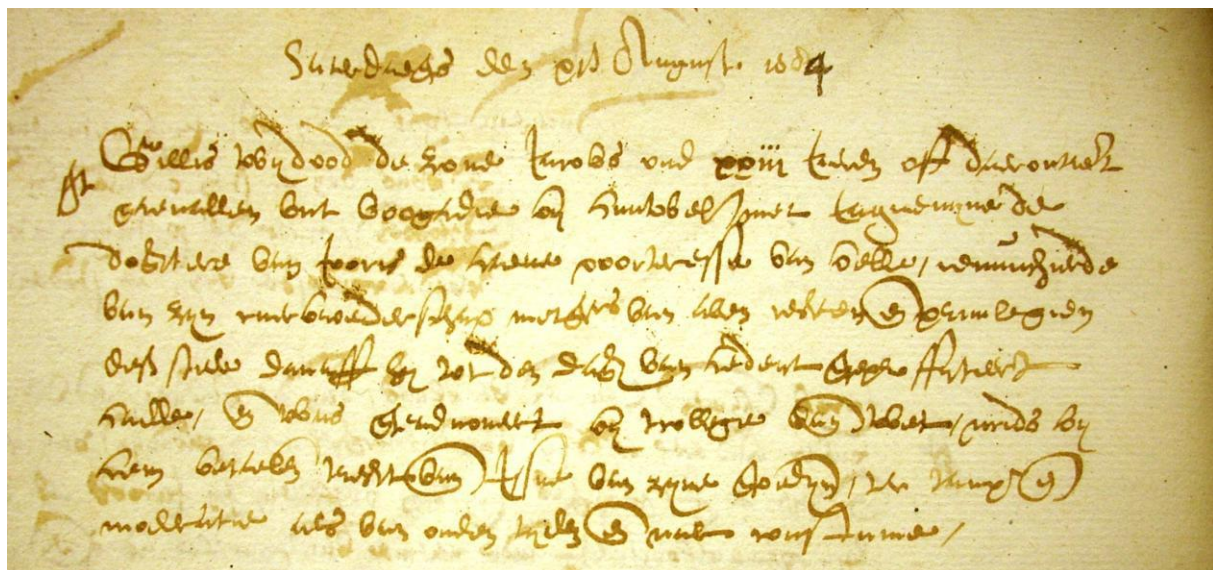
Den is de augusti 1584 comparerende voor burghmeesters ende schepenen in persone **Colaerd Wyts**, kende over ende inde naeme van tsterfhuus an wijlen **Clays Wyts**, zynen vadere, wettelick schuldigh tzijn, kerkmeesters van Sint-Jans, de somme van x pond grooten vlaemsch van coope van elste by cedulle, te betaelen te kersmesse eerstcommende ende es tzynder gedoochzaamheyt daerinne ghecondempneert.

Gheconsenteert
Mahieu Devos te
woonen int huus
vande aeldynghen
van Jan Cerstallyn,
ghenaemt 't
fransche schildt,
staende
op de nyeuwe maert
ten houcke van de
hondstraete den tyd

van eenen jaere,
innegaende ten daeghe van hedent date deser mids schoorende suffisantelick alle d balcken, zolderen, zyltatten ende ander paertien vande huusynghen daert van noode waert ende dat houdende staene suffisantelick, zonder dangier van invallen, tot conservatie ende bewaerenesse van de voorseide goedyngghen ende allen de ghonen an tvoorseide huus wert, cause ofte pretenderende – actum den 1ste september 1584.

11 augustus 1584 – Gillis Wydood verhuist naar Belle - SAP 331

Saterdag den xi augusti 1584

Gillis Wydood, de zone Jacobs,

oud xxij jaeren, ofte daerontrent, ghevallen vut vooghde by huwelicke met

Jaquemyne, de dochtere van Joores de Haene, poorteresse van Belle,

renunchierde van syn cuerbroederschap,

metghaders van alle rechten ende privilegien deser stede,

danaff hy tot den dagh van hedent geproffytteert hadde ende was geadvoreert by tcollege van de wet

mids by hem betaelende trecht van issue van zyne goedynghen,

ten tauxe ende moderatie als van ouden tyden ende naer coustume.

16 augustus 1584 – Verplichte lening door de inwoners - Resoluties B

Ter verghaderynghe van bailly, burchmeestr, ende schepenen ende opgeroupen ghemeente by tzelve ghemeente gheresolveert

op te lichten by leenynghe vande generale inwoonderen deser stede,

elck naer state van ghoeide, voor den tydt van drie maenden,

de somme van xlij – 62 - ponden grooten, omme de betaelynghe van de ruiteren, opghenomen

ter bewaeringhe vander stede, den termyn van twee maenden wannaff deerste maendt

ghefurniert es byden capiteyn Balques ende dandere nu jeghenwoordelick es loopende,

welcke voorseide pennynghen thende van de voorseide drie maenden,

zullen ghevonden zyn met de bequaemste middelen ende ten minsten grieve van tghemeente,

waerinne tvoorseide collegie van de wet heeft ghecondesciendeert.

Actum den xxviste augusti 1584

Tauxateurs daertoe ghestelt byder wet ten zelven daeghe: Pieter Everaerd, Willem van

Beveren, Jacob Roelens ende Eloy Moreel

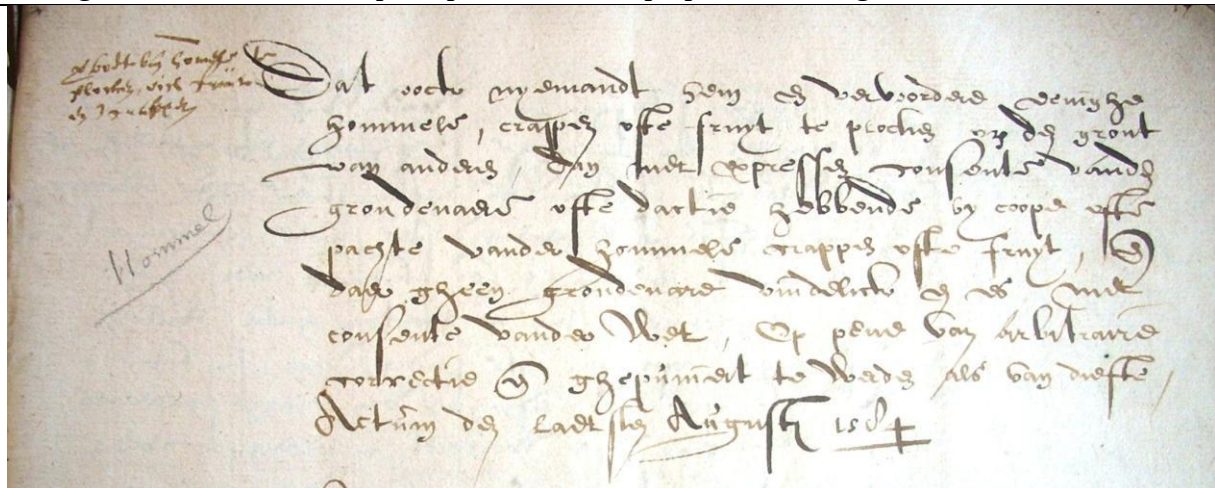
31 augustus 1584 – Regeling bier - Resoluties B

Naervolghende d'oude cueren ende statuten deser stede es byde heere ende wet gheordonneert ende verboden, ordonneeren ende verbieden,

wel expresselcik by desen, allen brauwers ende brauweghen vande stede

gheen bieren te venten in kannen, ofte by huerlieden meilieden te vercoopen, tappen ende laeten venten
 nochte oock voor niet vutgheven in kannen op de boete van drie ponden parisis van elcke kitte ofte kanne ende tbier verbeurt
 ende voorts op pene van verbeurte van huerlieden ambacht den tydt van een jaere, zonder eenighe dissuimilatie – de voorseide boete tapplicqueren deene helft voor den anbringhere eende dandere helft ten proffycyte vanden officie beslach ofte exploict doende ende sal de voorschreven boete verbeuren, zoo wel diet bier haelt ofte doet haelen als den brauwer.

31 augustus 1584 – verbod op het plukken van hop op andermans grond – Resoluties B

Dat oock nyemandt hem en veruordere eenighe hommele, crappen ofte fruyt te plocken op de gront van anderen Dan met expresse consente van den grondenauer Ofte d'actie hebbende, by coope ofte pachte van de hommele, crappen ofte fruyt Ende daer gheen grondenare vindelick en es Met consente van de wet Op pene van arbitraire correctie ende ghepuniert te werden als van diefte Actum de laetsten augusti 1584

2 september 1584 – Resoluties draperie en schuldenaars van de sterfhuizen – Desaegher

Item, dat niemant hem en veruordere laeken en baeyen te wercken dan wesende inwoonende drappier van der stede, ofte ooc doen wercken, op verbuerte van de gheode, te bedeele d'eerste derde den anbringhere, 't 2de den aermen ende 't laetste derde den officieren 't beslach doende.

Verbiedende alle vulders, zulcke laeckenen ende baeyen te wercken, metghaeders warandeerders van de raeuwe pertse ende officieren van der looyen die te gheven loot op 't verbandt van den eedt, ter causen van haerlieder officien ghedaen.

Actum den ijden septembris 1584 ende met de voorschreven statuten ghepubliceeert eodem.

Omme te schuwen alle superflue ende noodeloose proceduren, actien ende pretensien, die voordan zouden moghen inghestelt wesen by schuldtheisschers ten laste van eenighe sterfhuizen, weduwen ofte hoirs ende aeldynghen van eenighe sterfhuusen van overleden cuerbroeders ofte inwoonders deser stede –

es by den heere, burghmeesters ende schepenen deser stede gheordonnert ende ghestatueert, ordonneren ende statueren midts desen

dat alle de ghonne die van nu voortdan zullen willen doen opdaeghen, oproupen ofte panden voor justitie de weduwe ofte hoirs ende aeldynghen van eenighe schuldenaers ofte schuldenareghen deser weereld overleden,

werden ghehouden tzelve te doene in huerlieden personen ofte thuerlieder domicilis an yemandt vanden huuse ofte ghebuerte,
indien zy binnen der stede ende cuere woonende ende vindelick zyn, dat neen,
zullen by consente van de wet, die moghen opdoen roupen ende daeghen ter halle ende alzoo behoirelick te procederen thaerlieder condempnatie ende afwinninghe naer coustume.

Ende daer de voorseide hoirs ende aeldynghen ghecondempneert zullen willen daernaer abandonneren huerlieden recht van deelee ofte successie van ghoede ten voorschreven sterfhuuzen, ofte anderssins doen verclaers van eede
gheene penninghen noch roerende, noch dryvelicke ghoedynghen te hebben by hemlieden gheproffyceteert ten voorseide sterfhuuzen,
omme daermede te veldoene de verwonnen schulden,
zullen de schuldtheisschers danaff nemen acte vanden officier ende hemlieden daermede adresseren an de wet,
omme te vercryghen consent ende moghenthe van te procederen op d'onroerende ghoedynghen vande zelve sterfhuuzen naer de coustume deser stede van allen tyden onderhouden
Actum den iste decembris xvc lxxxiiij
Ende gepubliceert tsondaechs ter halle, den ijden der zelve maend ende jaere

17 september 1584 – Wezekind van Jacob deRoode - SAP 244
--

Jan van Bethleem filius Jacobs

als borghe van de kinde van **Jacob de Roode**

es ghecondempneert te bethaelen **Willem vande Maerle**,

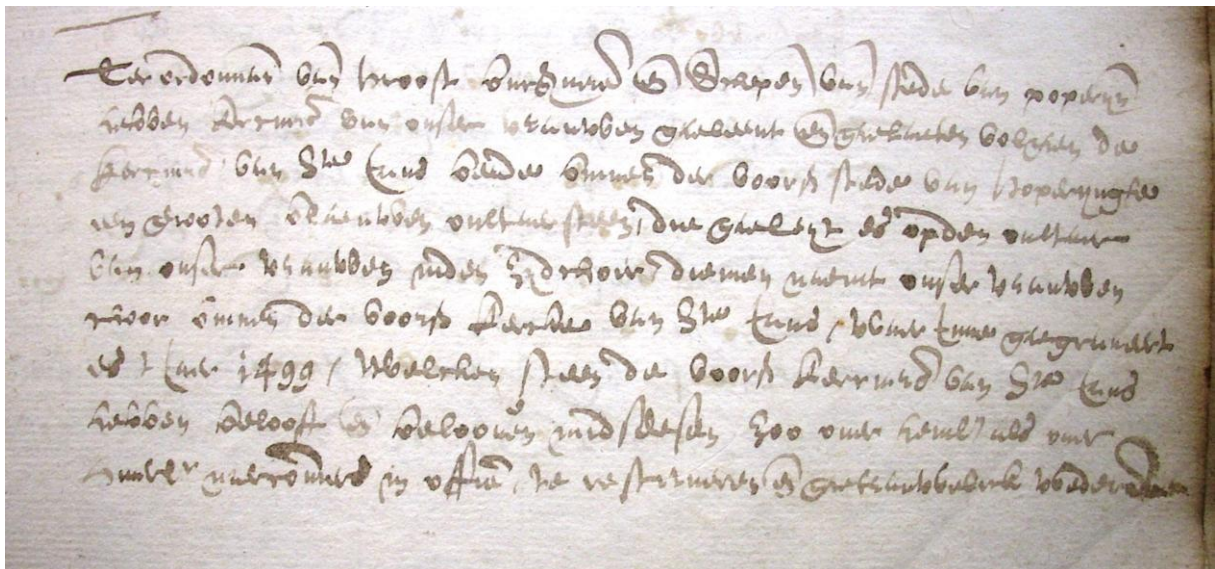
de somme van xiiij pond boven alle betaelynghen van mondcosten ende onderhoudt van de voorseide kinde,

te verhaelen op de pennynghen die **Jan van bethleem filius Gilis** de zelve weeze schuldich es ghemodereert by de wet, naer submissie van de partijen ende kosten

30 september 1584 – Een altaarsteen voor O.L. Vrouw van Sint Jan - SAP 331
--

Ter ordonnantie van de proost, burghmeesters ende schepenen van de stede van Poperinghe, hebben kerckmeesters van Onser Vrouwen
gheleent ende ghelaeten volgende de kercmeesters van Sint Jans,
beede binnen de voorseide stede van Poperinghe
een grooten blauwen oulteresteen
die gheleyt es op den aultaer van Onse vrouwen inde zydehouc diemen naemt Onse Vrouwenchoor binnen de voorseide kerke van Sint Jans,
waerinnen gegraveert es tjaer 1499,
welcke steen de voorseide kerckmeesters van Sint Jans hebben beloofd ende belooven mits desen -
zoo over hemlieden als over hunlieden naercommers in officie,
te restitueren ende ghetrauwelick weder daer te leveren de voorseide kerckmeesters van Onse Vrouwen ofte anders huerlieder naercommers in gouvernemente,
tallen yden als zy dies van doen zullen hebben ofte verheessen zullen,
ofte by ghebreke betaelen de weerde van den zelve steen,
ten pryze van lieden van eere hemlieden des verstaende,
zoo over de voornoemde proost, burghmeesters ende schepenen hebben beloofd ende belooven van ghelycken mids desen,
de voorseide restitutie ofte de weerde den voorseyde kerckmeesters van Onse Vrouwen te doen volcommen ende valideeren,
zoo wel over hemlieden als over huerlieder naercommers in proostie ende collegie van de wette Ghedaen binnen de voorseide stede van Poperinghe den xxx september 1584

My present ende geteeckent J. Mazeman.

29 oktober 1584 – Vier zakken hop - SAP 331

Swoensdaghs den xxix ste octobris 1584

Gheconsenteert **Jehan Lamys** van St. Omaers,

de lichtinghe van vier zakken hoppe by hem gecocht jehens **Jaques de Pape**,

voor de somme van xiiij pond par hondert,

de voorseyde hoppe ghedaen apprehendeeren ter verzoucke van **Eloy Moreel**

als ghepand goed, mids by de voornoemde coopman te consigneren over de voornoemde Pape, ter greffie

zoo veele pennynghen als voornoemde Moreel, den voorseide Jacques comt te heessen by acte an condempnatie – assignerende den parten dagh peremptoire – omme te procederen by justicie ten daeghe van morghen op trolle van oppositien

29 oktober 1584 – De Ocssenbilck - Halmen SAP 365 – folio 255

Anthonis Courtyl

heift ghecocht teghen **Maycken de wedewe van Jacob Fieul filius Pieter** ende jeghen

Gheleyn Quatghebeur haren bystaenden man

Eerst vyf lynen zaylant ligghe in de **Wipperhouck** streckende oost ende west –

twesthende de hofstede van Lauwyck , de bilck – toosthende de voornoemde Lauwyck – de noortzyde daeldynghen van Pieter Deroo

Item een ghemet ende xxxix roeden zaylant ligghe inden zelve houck streckende oost ende west – twesthende de straete – oosthende daeldynghen van Christiaen Masselis – de zuutzyde thelst van mijn heere van de Clytte **ghenampt de ocssenbilck** – de noortzyde davedynghe van Berthelmeus Vlynoot

Item noch drie vierendeel zaylant preter xiiij roeden streckende zuut ende noort

Tnoorthende de dieux

30 oktober 1584 – Papelangemeersch - Halmen SAP 365

Clays Bourry

heift ghecocht teghen **Pauwels de Conynck** ende **Jaeneken** zyn wyf,

tvierde van eenen huuze, erfve ende catheylen, moortelvast, naeghelvast ende cavelvast staende in de Potterstraete

Streckende vande zelve straete achterwaert tot de erfve vande aeldynghen van **Loys vande Goesteene**,

de westzyde **tstraetken vande Papelanghemeersch**,

de noortzyde de voornoemde aeldynghen, omme de somme van acht ponden grooten tvoorschreven te betaelen met de ceduule van acht ponden grooten vlaemsch sprekende up **Adriaen van Pouckes**

waer van borghe es **Jan Daten ende Anthonis de Wally**,

ende de reste van ij ponden grooten vlaemsch te meye eerstcommende int jaer xvc lxxxv v schele te godts penninck –

drie ponden parisis te lyfcoope ten laste van de blyvere

Ghealmpt over erfve den xxix octobris lxxxiiij

26 november 1584 – Brouwketel - SAP 331

Smaendaghs den xxvi november 1584

Gheconsenteert **Willem de Rycke ende Jan Bollaerd** de lichtynghe ende tgebruuck van een brauketele ende houten goote ligghende op den grond vande bleauwe beke op d'Yperstraete mids doende tzelve ghoed pryzen by twee pryzen daetoe gheeedt ene op zekere sufisantie – telcx rechte voor de lichtynghe – d'acte es bethaelt.

12 december 1584 – Brouwers dienen hun tonnen te laten ijken - Resoluties B – Folio 18

Bailly, burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe, hebben gheordonneert ende ghestatueert, ordonneren ende statueren, midts desen, conforme den oude cueren ende statuuten der selve stede, dat alle weerden, weerdinnen, tappers, tappeghe ende andere, wie dat zy, ghehouden werden te venten, tappen ende destribueren huerlieden wynen, bieren ende andere dranck, metghaders den azyn ende verdifuus in kannen ende maeten houdende huerlieder behoirlicke groote ende de kannen ghepint byden ghezwooren ycker vande stede, op de boete van drie ponden parisis van elcke canne ofte maete te cleene zynde ofte onghepint tzy groot ofte cleene, zoo dickmael dat bevonden wert ende de maete ende canne verbuert.

Item dat alle brauwers ende brauweghen zullen schuldich zyn vut te leveren huerlieden bieren in tonnen houdende lxiiij stoopen stedemaete ende nietmin, halfve tonnen naer advenante, doende die gaugieren by den voorseide yckere ende branden metter P als van ouden tyden op de boete van iij pond parisis van elcke tonne ofte halfve te cleene ende onghebrant bevonden ende voorts verbuert

Actum den xijste decembris 1584

Ende ghepubliceert tsondaechts den xvjde der selver maendt

19 december 1584 – Koop van een molen - SAP 244

Swonsdags den xix december 1584

De wedewe van **Kaerle de Roode** ende de doghtere van **Maerten de Voghelaere** als hoirs ten sterfhuuse van **Clays de Haene**, verweerders,

zijn ghecondempneert te bethaelen **Anthoine Courtyl**

als transport hebbende van **Gillis van Peperstraete** de somme van xxxij pond grooten, van coope van eene muelene – ghegroot op cedulle ende den heescher ghebleven en de kosten.

Fiers

22 december 1584 – Soldaten en bier - Resoluties B

Gheconsiderereert byden heere, burghmeesters ende schepenen deser stede de schaede ghedoocht by de zelve stede ter oirzaecke van tventen van bier byde soldaeten alhier opghenomen zonder betaelinghe van assyse; hebben verbooden ende gheinterdiceert, verbieden ende interdiceren wel expresselick by desen, allen insetenen vander stede, wie dat zy, eenich bier te haelen te doen haelen ofte coopen eenighe bier, tzy groot ofte cleene – wie dat sy, - ten huuse van de voorseide soldaeten jeghenwoordelick op de nyeuwe marct waer **Vincent Ligneel** tewoonen plach, in kannen, kitten, seulen, ketelen ofte andere maeten ofte vaeten, directelick ofte indirectelick, hoe dat sy op de boete van iij pond parisis van elcke canne, kitte, seule, ketel ofte andere maete ofte vut groot ofte cleene, zoo dickmael dat achterhaelt wort, ende voorts de kanne, kitte, ketele ofte maete ende bier verbuert, ten proffycyte van alle officieren ende een yeghelick des bevindende, sonder eenighe simulatie ofte bedroch. Actum den xxijde decembris 1584 Ende ghepubliceert ter halle – tsondaechs de nxxijde der zelve maend ende jaere

Fort te Nieuwendamme – Heindericx

Bron: Huys, Martine, 01-01-1993,
©Vlaamse Gemeenschap
Auteursrechten: All rights reserved

De soldaten van het garnisoen van **Oostende** (die voor de staten noch sterck hield) begonnen boven al het vermelde, in de casselrie uutloopen doen. By de strooptochten vingen sy de lieden, ende leyden de selve op tot in hunne verblijfplaetse, alwaer die wel

bewaert wierden tot dat hunlieder rantsoen betaelt was. Het magistraet liet de wete van dat bedrijf aen t 'hof kennen, die om dat sulcx in het toecomende soude mogen belet wesen, geradich vont, **een fort te doen maecken tot Nieuwendamme**, alwaer de Oostendenaers gemeenelick hunnen doortocht namen; welck fort soude dienen, soo ter bewarenisse van Veurnambacht, als van de steden van Nieupoort, Dixmuyde ende Veurne. Daerom sondt de prince van Parma aen de wethouders der gemelde gemeenten bevel, dat ze de ontworpen sterckte, ten coste van hunlieder ingesetenen, moesten doen bouwen. Als wanneer dat werck volbracht was, wiert ter eene compagnie ter bewarenisse der selve voor besettinge in geleyt.

De oorlog gaat verder – Adriaen van Meerbeeck

Die staten van Hollant, Zeelant, Brabant, Vlaenderen, Gelderlandt ende Virslandt, houdende de partye vanden Prince van Oraison, siende dat sy soo sterck vanden Prince van Parma overvallen wierden ende dat sy qualyc tegen hem conden ghestaen, hebben voorgenomen den

Franchoyzen oft Engelschen Coninc tot hun hulpe te versoecken oft beyde t'samen soo verre sy 't conden becomeen.

Men seyt dat den coninc van Vranckrijck de hulpe ontseyde als niet willende oorloge voeren tegen den coninc van Spaignen om suclke saken, die sijne onderdanen aengaen, maer wilde die tot onderdanigheyt brengen, hoe wel dat hy sijnen gesant den heere van Pruneaulx te Delft sont aende voorgenoemde staten, hen van sijne coninckx weghe belovende alle bystant ende hulpe op 't versoeck dat de voorseyde staten aen den voorseyden ghesondt deden – 't welcke was dat sy den coninck van Spaignen voor vyandt soudent verclaeren ende den selven krijgh aensegghen. Ende dat sy tot de seden ende verlcken, die inde Nederlanden ondesijne ghehoorsaemheyt stonden gheen coren en soudelatne volghen. Daer op wilden sy hem ende syne nacomende coningen alle hulpe ende ghehoorsaemheyt bewijzen, als vassalen ende onderdanen hunnen heere ende Prince schuldich zijn. wilden hem tot versekeringhe gheven de steden van Oostende ende Sluys, die hy met sijn crijschvolck soude moghen besetten. Den coninc eyschte daer by Vlissinghen, overmits de bequame havene aende zee gheleghen. Den heere van Pruneaulx die calpte wonder, verheffende sijnen coninck ende vernederende den coninck van Spaignen. Belovende in 't eynde van syn schoon sermoon aen hen inden naem syns coninck alle hulpe ende bystant te doen.

Den prince van Parma na dat hy Dendermonde inghenomen hadde, is met sijn ganstshen leghe tot Beveren – twee mijlen van Antwerpen – gehcomen ende heeft Mondragon met den sijnen ove de riviere ghesonden ende heft aldaer den selven over doen besetten, om de rivier alsoo met houtwerck ende ketenen te besluyten, dat daer gheen vaert en soude moghen gheschiden, ghelijck hy vorte te vooren de Brusselsche vaert inghenomen hadde, dat hem in sijn opstel een goet voordeel gaf.

1 december 1584 – Ordonnantie op de liquidatie van de doden – Coutumes des Pays et de comté de Flandre - Gilliodts – Van Severen - 1902

Omme te scuwen alle superflue
ende noodeloose proceduren, actien
ende pretensien, die voordan zouden
moghen inghestelt wesen bi schult-
heesschers ten laste van eenighe
sterfhuusen, weduwen ofte hoirs
ende aeldinghers van eenighe sterf-
huusen van overleden cuerbroeders
ofte inwoonders deser stede;

Es bi den heere, burghmeesters
ende schepenen deser stede gheor-
donneert ende ghestatueert, ordon-
neren ende statueren midts desen,
dat alle de ghone die van nu voor-
tan zullen willen doen opdaeghen,
oproepen ofte panden voor justitie
de weduwen ofte hoirs ende ael-
dinghers van eenighe schuldenaers

ofte schuldenareghen deser wereldt overleden, werden ghehouden tzelve te doene an huerlieden persconen ofte thuerlieders domicilie an yemandt vanden huuse ofte ghebuerte, indien zy binnen der stede ende cuere woonende ende vindelick zyn; dat neen, zullen bi consente vande wet, die moghen opdoen roupen ende daeghen ter halle; ende alzoo behorelick te procederen thaerlieders laste; ende bi ghebreke van comparition, te vercryghene condemnatie ende afwinninghe naer constume.

Ende daer de voorseide hoirs ende aeldinghers ghecondempneerde zullen willen daer naer abandonneren huerlieden recht van deele ofte successie van goede ten voorseiden sterfhuuzen, ofte anderssins doen verclaers van eede, gheene penninghen, noch roerende noch dryvelicke goedinghen te hebben bi hemlieden gheproffiteert ten voorseiden sterfhuuzen, omme daermede te voldoene de verwonnen schulden, zullen de schultheesschers danaf nemen note vanden officier ende hemlieden daermede adresseren an de wet, omme te vercryghen consent ende moghenthede van te procederen naer de costumen deser stede van allen tyden onderhouden.

Actum den eersten Decembris

XV·LXXXIII, ende ghepubliceert tsondaechs ter halle den 11e des zelve maand ende jaere.

Arch. de la ville de Poperinghe. Registre B aux ordonnances et résolutions de 1580 à 1749, fol. 17, n. 2.